

บันทึก

เรื่อง การปรับปรุงขั้นตอนและพิธีการส่งออก
(ฉลากอาหารส่งออก)

กระทรวงพาณิชย์ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการพัฒนาการส่งออกด้วย ได้มีหนังสือ ที่ พณ.๐๖๐๔/๔๑๓๐ ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๒๕ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ในการประชุมรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ ครั้งที่ ๒๔/๒๕๒๕ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๒๕ ที่ประชุมได้พิจารณาถึงเรื่องการปรับปรุงขั้นตอนและพิธีการส่งออกเพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องต่างๆ ให้การส่งออกดำเนินไปโดยความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ตามที่คณะกรรมการพัฒนาการส่งออกเสนอ และมีมติให้นำเสนอฯ พณฯ นายกรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติและแจ้ง คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อถือเป็นมติ คณะรัฐมนตรีต่อไป สำหรับส่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกานั้น รัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจได้มีมติให้พิจารณาตีความพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ และประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๖๔ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับฉลาก ซึ่งหากเป็นปัญหาข้อกฎหมาย ก็ให้กระทรวงสาธารณสุขร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแก้ไขกฎหมายนั้น ๆ ให้เป็นไปตามนโยบายเอื้ออำนวยต่อการเร่งรัดการส่งออกยิ่งขึ้น

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว ประกอบกับได้ฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมพาณิชย์สัมพันธ์) ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา) และผู้แทนจากฝ่ายเอกชน คือ ผู้แทนสมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป และผู้แทนสมาคมอุตสาหกรรมไทย (สาขาอุตสาหกรรมอาหาร) แล้ว ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอุปสรรคและข้อขัดข้องในการส่งออก ดังนี้

การส่งอาหารกระป๋องไปจำหน่ายต่างประเทศนั้น ผู้รับอนุญาตมีปัญหาเกี่ยวกับฉลากของอาหาร ตามขั้นตอนของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนี้กำหนดให้ผู้รับอนุญาตขึ้นทะเบียนตำรับอาหารใหม่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงฉลาก เนื่องจากคณะกรรมการอาหารถือว่าการเปลี่ยนแปลงฉลากเป็นการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของตำรับอาหาร จึงต้องมีการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารใหม่ แต่โดยที่การส่งออกนั้น ผู้รับอนุญาตมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงฉลากของอาหารตามที่ผู้สั่งซื้อในต่างประเทศกำหนด การที่กำหนดให้ขึ้นทะเบียนตำรับอาหารใหม่ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงฉลากใหม่ย่อมไม่สะดวก และการขอขึ้นทะเบียนตำรับอาหารใหม่ในกรณีเช่นนี้ก็ น่าจะไม่ถูกต้อง เพราะผู้รับอนุญาตได้เคยขึ้นทะเบียนตำรับอาหารไว้แล้วเพียงแต่ในการส่งออกนี้ ผู้รับอนุญาตต้องเปลี่ยนใช้ฉลากใหม่เท่านั้น ส่วนรายละเอียดอื่นๆ ในทะเบียนตำรับอาหารก็ยังคงเดิม นอกจากนี้ การกำหนดให้ขึ้นทะเบียนตำรับอาหารใหม่ย่อมจะต้องผ่านการพิจารณาและดำเนินการมากขั้นตอน ทำให้มีผลกระทบกระเทือนต่อการส่งออกและเป็นอุปสรรคต่อการแข่งขัน

กับตลาดต่างประเทศ

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) ได้พิจารณาข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้นแล้ว เห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับฉลากอาหารกระป๋องเพื่อการส่งออกนี้ อยู่ที่ความเห็นของคณะกรรมการอาหารที่ว่า เมื่อเปลี่ยนฉลากใหม่ต้องขอขึ้นทะเบียนตำรับอาหารใหม่ และถึงแม้ว่า กระทรวงสาธารณสุขจะได้อำนวยความสะดวกแก่ผู้รับอนุญาตที่ได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารอยู่แล้ว ต่อมาประสงค์จะส่งออกอาหารโดยขอใช้ฉลากใหม่ตามที่มีผู้ซื้อต้องการ เพิ่มจากฉลากเดิมที่ได้รับอนุญาตตามใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารฉบับก่อน โดยไม่ต้องส่งมอบตัวอย่างอาหารเพื่อวิเคราะห์อีก และกำหนดให้ยื่นคำขอตามแบบ อ ๑๗/๑ (ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒) และกำหนดให้เสียค่าธรรมเนียมน้อยกว่าอัตราค่าธรรมเนียมตามปกติ (ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒) ก็ตาม คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) เห็นว่า การพิจารณาปัญหานี้ ความสำคัญจะต้องก่อนว่า “ตำรับอาหาร” คืออะไร ในข้อนี้ มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติอาหารฯ ให้คำนิยามไว้ว่าหมายถึง “รายการของวัตถุที่ใช้เป็นส่วนประกอบของอาหารซึ่งระบุน้ำหนักหรือปริมาตรของแต่ละรายการ” เท่านั้น ซึ่งมีความหมายถึงตัวอาหารโดยตรง ส่วน “ฉลาก” ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕^๑ ที่กำหนดให้ผู้ขอต้องแจ้งรายการหรือรายละเอียดไว้ รวม ๗ รายการ เพื่อขอขึ้นทะเบียนตำรับอาหาร และฉลากเป็นรายการหนึ่งในรายการต่าง ๆ นั้น จะเห็นได้ว่า “ฉลาก” เป็นแต่เพียงรายการที่ต้องแจ้งเมื่อมีการขอขึ้นทะเบียนตำรับอาหารเท่านั้น ฉลาก จึงมิใช่ตำรับอาหาร

นอกจากนั้น มาตรา ๓๖^๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติถึงการแก้ไขรายการทะเบียนตำรับอาหาร และวรรคสองจึงได้บัญญัติให้การขอแก้ไขรายการทะเบียนตำรับอาหารให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งการขอแก้ไขรายการทะเบียนนี้ก็มีข้อ

^๑ มาตรา ๓๕ การขอขึ้นทะเบียนตำรับอาหารตามมาตรา ๓๑ ต้องแจ้ง รายการหรือรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่ออาหาร
- (๒) ชื่อและปริมาณของวัตถุดิบเป็นส่วนประกอบของอาหาร
- (๓) ขนาดบรรจุ
- (๔) ฉลาก
- (๕) ชื่อผู้ผลิตและสถานที่ผลิต
- (๖) ผลการตรวจวิเคราะห์อาหารจากส่วนราชการหรือสถาบันที่คณะกรรมการกำหนด
- (๗) รายการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการขอขึ้นทะเบียนตำรับอาหาร

^๒ มาตรา ๓๖ การแก้ไขรายการทะเบียนตำรับอาหาร จะกระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้
อนุญาต

การขอแก้ไขรายการทะเบียนตำรับอาหาร และการอนุญาตให้แก้ไขรายการทะเบียนตำรับอาหาร ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

๓^๓ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ กำหนดวิธีการขอแก้ไขรายการทะเบียนตำรับอาหารที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ แต่ความในข้อ ๓ แห่งกฎกระทรวงนี้เป็นการบัญญัติถึงการแก้ไขทั่วไป มิได้ระบุถึงฉลากสำหรับอาหารเพื่อส่งออกไว้ ฉะนั้น เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งออกควรกำหนดวิธีการสำหรับฉลากที่จะใช้กับอาหารเพื่อส่งออกไว้ให้ชัดเจนโดยเพิ่มความในข้อ ๓ ทวิ นอกจากนั้น ในเรื่องนี่ยังจำเป็นต้องมีการแก้ไขกฎกระทรวงฉบับอื่นที่ออกมาแล้วให้มีการสัมพันธ์กัน คือ เมื่อถือว่าเรื่องนี้มิใช่เป็นการแก้ไขตำรับอาหารแล้ว ก็จำเป็นต้องยกเลิกแบบใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารเพื่อส่งออกและค่าธรรมเนียมสำหรับการนั้นด้วยดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

๑.๑ ยกเลิกข้อ ๑ ทวิ (การให้ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานผลิตอาหารเพื่อจำหน่ายขอขึ้นทะเบียนตำรับอาหารเพื่อส่งออกซึ่งอาหารควบคุมเฉพาะที่ได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารแล้ว เมื่อจะใช้ฉลากใหม่ตามที่อยู่สั่งซื้อต้องการซึ่งแตกต่างไปจากฉลากเดิมที่ได้รับอนุญาตตามใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหาร โดยยื่นคำขอรับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารตามแบบ อ ๑๗/๑)

๑.๒ แก้ไขข้อ ๒ (ยกเลิกแบบ อ ๑๘/๑ ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารในกรณีตามข้อ ๑ ทวิ)

อนึ่ง สำหรับประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๖๘ ในส่วนที่เกี่ยวกับฉลากนั้น ในเรื่องนี้มีข้อความอยู่ในข้อ ๖ แห่งประกาศนั้นเพียงข้อเดียวที่เกี่ยวกับอาหารสำหรับส่งออก คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) ได้สอบถามผู้แทนกระทรวงพาณิชย์และผู้แทนสมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูปแล้ว ได้รับแจ้งว่าสามารถปฏิบัติตามประกาศนั้นได้โดยไม่มีอุปสรรค จึงไม่จำเป็นต้องมีการแก้ไขประกาศดังกล่าว

---

^๓ ข้อ ๓ ผู้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารผู้ใดประสงค์จะขอแก้ไขรายการทะเบียนตำรับอาหารที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ ให้ยื่นคำขอตามแบบ อ ๑๙ ท้ายกฎกระทรวงนี้ พร้อมด้วยใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารที่ขอแก้ไขนั้น

การอนุญาตให้แก้ไขรายการทะเบียนตำรับอาหาร ผู้อนุญาตจะแสดงไว้ในใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารหรือจะออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารตามแบบใบสำคัญเดิมให้ใหม่หรือจะมีหนังสือแจ้งให้ทราบถึงการขออนุญาตก็ได้

๑.๓ เพิ่มข้อ ๓ ทวิ กำหนดวิธีการให้ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานผลิตอาหารเพื่อจำหน่ายต้องปฏิบัติในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อส่งออกและต้องใช้ฉลากตามที่อยู่สั่งซื้อต้องการ

๒. ยกเลิกอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารตามแบบ อ ๑๘/๑ ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ เพื่อให้สอดคล้องกับการยกเลิกการขอขึ้นทะเบียนตำรับอาหารและการยกเลิกแบบใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหาร ใน ๑.๒

(ลงชื่อ) ประเสริฐ นาสกุล
(นายประเสริฐ นาสกุล)
กรรมการร่างกฎหมายประจำ
รักษาราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ตุลาคม ๒๕๖๕